

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปรัชญาจีนยุคคลาสสิกความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและความเป็นจริงเป็นประเด็นสำคัญ อีกประเด็นหนึ่งที่นักปรัชญาในสมัยนั้นต่างมีทัศนะที่แตกต่างและโต้แย้งอยู่ในที่ ขงจื๊อเป็นนักปรัชญาท่านแรกที่ยอมรับความสำคัญของภาษาในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของวิถีที่แท้ แล้วหยิบยกขึ้นมาเป็นประเด็นหลักในคำสอนที่เน้นการประพฤติตามจารีตและขัณฑศุภธรรม ขงจื๊อมีท่าทีต่อภาษาและความเป็นจริง โดยสะท้อนออกมาในข้อเสนอ “การแก้ไขนามให้ถูกต้อง” (เจิ้งหมิง/ Rectification of Names) ว่านอกจากความเป็นจริงก็คือบุคคลหรือสิ่งต่างๆ ในโลกที่นามบ่งถึงแล้วยังรวมถึงจารีตคุณธรรมอีกด้วย ฤภาพชนซึ่งได้รับการขัดเกลาจารีตคุณธรรมมาแล้ว จะเป็นผู้กำหนดนามและความหมายของนามเพื่อที่ภาษาจะได้ชี้แนะแนวทางความประพฤติ และสามารถสะท้อนถึงความเป็นจริงได้ ในขณะที่เดียวกันการปฏิบัติตามข้อกำหนดของนามที่แก้ไขแล้ว ยังเป็นการทำให้ความหมายของนามมีความชัดเจน และสามารถตีบทอคนบงจารีตได้อย่างต่อเนื่อง ทำที่ที่เชื่อมั่นว่าภาษาสามารถสะท้อนความเป็นจริงได้ในลักษณะดังกล่าว ทำให้ขงจื๊อมองว่าภาษาสามารถเป็นแหล่งความรู้และเป็นเครื่องมือในการรู้จักมนุษย์ อันเป็นความรู้ที่แท้ในปรัชญาแห่งจารีตแบบขงจื๊อ อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือสำหรับผู้ปกครองในการปกครองประชาชนด้วย

ในขณะที่นักปรัชญาลัทธิเต๋าโดยเฉพาะเหลาจื๊อและจวงจื๊อ ต่างมีท่าทีวิพากษ์วิจารณ์และโต้แย้งการมองหน้าที่ของภาษา และความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและความเป็นจริงในลักษณะดังกล่าว โดยเหลาจื๊อซึ่งเชื่อกันว่าเป็นผู้รจนาคัมภีร์*เต๋าเต๋อจิง*แฝงท่าทีไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอเรื่องการแก้ไขนามให้ถูกต้องแบบขงจื๊อ เพราะการใช้ภาษาดังกล่าวมีพื้นฐานวิธีคิดที่เป็นการเข้าไปก้าวท้าววิถีเป็นไปของมนุษย์และธรรมชาติ ส่วนจวงจื๊อไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอดังกล่าว เพราะเป็นข้อเสนอที่เชื่อมั่นความสามารถของภาษาในการสะท้อนความจริงมากเกินไป ทำให้มนุษย์ต้องติดอยู่ในกับดักแห่งภาษาจนไม่สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างอิสระและมีความสุขตลอดอายุขัย อันเป็นจุดมุ่งหมายหลักของลัทธิเต๋า

การที่**คัมภีร์เต๋าเต๋อจิง**และ**คัมภีร์จวงจื้อ**ต่างได้แย้งและวิพากษ์วิจารณ์การมองหน้าที่ของภาษาและความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและความเป็นจริงตามขนบความเชื่อเดิมอย่างรุนแรง จึงทำให้มีผู้ตีความคัมภีร์ทั้งสองว่ามีท่าทีต่อความสัมพันธ์ระหว่างภาษา ความรู้ ความจริง เป็นแบบวิมตินิยมทางภาษา (linguistic skepticism) ที่ปฏิเสธว่าภาษาสามารถเป็นเครื่องมือนำไปสู่ความรู้และวิถีที่แท้

ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เกิดประเด็นที่น่าสนใจว่า**คัมภีร์เต๋าเต๋อจิง**และ**คัมภีร์จวงจื้อ**สื่อเนื้อหาปรัชญาของคนด้วยภาษาได้อย่างไร ทั้งที่ไม่ไว้ใจในความสามารถของภาษา อีกทั้งทั้งสองคัมภีร์เป็นวิมตินิยมทางภาษาจริงหรือไม่ ถ้าไม่เป็น แล้วทั้งสองคัมภีร์มองความสัมพันธ์ระหว่างภาษา ความรู้ และความเป็นจริง รวมทั้งมีข้อเสนอต่อแนวทางในการใช้ภาษาที่เหมาะสมอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประเด็นเรื่องภาษาและความเป็นจริงในลัทธิเต๋า โดยเฉพาะใน**คัมภีร์เต๋าเต๋อจิง** และ**คัมภีร์จวงจื้อ**ว่ามีท่าทีต่อความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและความเป็นจริงว่าสะท้อนซึ่งกันและกันหรือไม่อย่างไร
2. เพื่อโต้แย้งทัศนะที่ว่าท่าทีต่อภาษาและความเป็นจริงใน**คัมภีร์เต๋าเต๋อจิง** และ**คัมภีร์จวงจื้อ**เป็นวิมตินิยมทางภาษา (linguistic skepticism)

ขอบเขตการวิจัย

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาประเด็นเรื่องภาษาและความเป็นจริงในลัทธิเต๋า และได้แย้งประเด็นเรื่องวิมตินิยมทางภาษาในลัทธิเต๋า โดยศึกษาและวิเคราะห์**คัมภีร์เต๋าเต๋อจิง** และ**คัมภีร์จวงจื้อ**เป็นหลัก ทั้งนี้ก่อนที่จะวิเคราะห์คัมภีร์ทั้งสอง จะพิจารณาดังขอบเขตการถกเถียงประเด็นเรื่องภาษาและความเป็นจริงในบริบทของปรัชญาจีนยุคคลาสสิก และวิเคราะห์ทัศนะเกี่ยวกับภาษาและความเป็นจริงของขงจื้อก่อนว่าเป็นอย่างไร เพราะขงจื้อเป็นผู้เริ่มต้นกล่าวถึงประเด็นนี้ในปรัชญาจีน และเป็นทัศนะที่ทั้ง**คัมภีร์เต๋าเต๋อจิง**และ**คัมภีร์จวงจื้อ**ต่างวิพากษ์วิจารณ์และโต้แย้งอยู่ในที่ หลังจากนั้นจึงวิเคราะห์ประเด็นภาษาและความเป็นจริงใน**คัมภีร์เต๋าเต๋อจิง**และ**คัมภีร์จวงจื้อ**อย่างละเอียด อีกทั้งแสดงการอ้างเหตุผลเพื่อสนับสนุนว่าทั้งสองคัมภีร์ไม่ได้มีท่าทีต่อประเด็นภาษาและความเป็นจริงเป็นแบบวิมตินิยมทางภาษา โดยจะสอดแทรกความคิดเห็นของคนอื่นต่อประเด็นนี้ และประเด็นอื่นที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งแสดงทัศนะของผู้วิจัยต่อความคิดเห็นเหล่านั้นด้วย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ความรู้เกี่ยวกับประเด็นเรื่องภาษาและความเป็นจริงในลัทธิเต๋า และวิมัตตินิยมทางภาษา
2. เป็นประโยชน์แก่ผู้ศึกษาปรัชญาจีนต่อไป

ขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ดำเนินการวิจัยโดยใช้เอกสาร ทั้งหนังสือและบทความในวารสารต่างๆ การวิเคราะห์และตีความข้อเสนอทางปรัชญาของขงจื้อ เหลาจื้อ และจวงจื้อนั้น จะใช้คัมภีร์ขงจื้อ คัมภีร์เต๋าเต๋อจิง และคัมภีร์จวงจื้อ ฉบับแปลหลายสำนวน เพื่อตรวจสอบเนื้อหาทางปรัชญา อีกทั้งใช้หนังสือและบทความอื่นที่กล่าวถึงประเด็นเรื่องภาษาและความเป็นจริง หรือประเด็นอื่นที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อที่วิจัยด้วย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย